

МІЖНАРОДНІ САНКЦІЇ АФРИКАНСЬКОГО СОЮЗУ ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ НА КОНТИНЕНТІ

Проведено структурно-функціональний аналіз політики санкцій Африканського Союзу як фактору забезпечення безпеки на континенті. Доведено, що політика санкцій організації спирається на низку документів, серед яких важливе місце посідають «Конституційний Акт Африканського Союзу», «Ломейська декларація», «Африканська хартія з питань демократії, виборів й управління». На підставі проведення case-studies реалізації політики санкцій Африканського Союзу з'ясовано причини її низького потенціалу для підтримки стабільності у регіоні, серед яких варто вказати конфліктність міждержавних відносин у регіоні, неефективність системи державного управління цільових країн.

Ключові слова: міжнародні санкції, політика санкцій, Африканський Союз, демократія, регіональна безпека.

Проведен структурно-функциональный анализ политики санкций Африканского Союза как фактора обеспечения безопасности на континенте. Доказано, что политика санкций организации основывается на ряде документов, среди которых особое значение имеют «Конституционный Акт Африканского Союза», «Ломейская декларация», «Африканская хартия по вопросам демократии, выборам и управлению». В ходе case-studies проведения политики санкций Африканским Союзом выявлено причины ее низкого потенциала для поддержания стабильности в регионе, среди которых выделим конфликтность межгосударственных отношений в регионе, неэффективность системы государственного управления целевых государств.

Ключевые слова: международные санкции, политика санкций, Африканский Союз, демократия, региональная безопасность.

It's given the legal framework of the African Union (AU) sanctions policy, conveyed structural-functional analysis for international sanctions policy of organization as a factor of regional security maintenance. It's proved, that Constitutive Act of the African Union, Lomé Declaration on the framework for an OAU response to unconstitutional changes of government, Decision on the African Charter on Democracy, Elections and Governance have a key role for the AU sanctions policy realization. The case-studies of the AU sanctions imposition proves that among factors, that impact negatively on the AU sanctions policy, are non-compliance of sanctions by international community, abnormal political circumstances, with part of the territory under the control of the rebel forces, complicated interstates relations in Africa.

Key words: international sanctions, sanctions policy, the African Union, democracy, regional security.

Центральне місце серед регіональних організацій Африки, що реалізують політику санкцій задля розв'язання безпекових проблем континенту у постбіполярну добу, посідає Організація Африканської Єдності (ОАЄ)/Африканський Союз (АС). У світлі вказаного метою даної публікації є проведення структурно-функціонального аналізу політики санкцій Африканського Союзу як чинника безпеки в Африці, з'ясування контроверсійних моментів застосування міжнародних санкцій об'єднання задля підтримки стабільності на континенті. Однак, перед тим як перейти до викладу основного матеріалу, вкажемо, що окремі аспекти проблеми піднімали у своїх роботах Ю. Алімов, М. Бжоска, М. Геллер, С. Гринько, М. Еріксон, К. Магліверас, С. Пронь, В. Рено.

Варто підкреслити, що у рамках Африканського Союзу було схвалено низку документів, що визначають концепцію санкційної політики організації, а також повноваження органів, які її здійснюють. Серед таких особливе значення мають «Конституційний акт Африканського Союзу» (2000 р.), «Декларація про принципи реагування Африканського Союзу на неконституційні зміни уряду» (2000 р.), «Правила процедури Асамблеї Союзу» (2002 р.), «Протокол про заснування Ради миру і безпеки Африканського Союзу» (2002 р.), «Африканська хартія з питань демократії, виборів й управління» (2007 р.).

Базовим документом, що закладає фундамент політики санкцій АС, є «Конституційний акт Африканського Союзу» [18], адже в його преамбулі

зазначено, що організація «вдаватиметься до використання всіх необхідних інструментів для зміцнення спільних інститутів і наділятиме їх необхідними повноваженнями і ресурсами, аби забезпечити ефективне виконання їх обов'язків» [7].

Зі своєї сторони, ст. 4 «Конституційного акту Африканського Союзу» констатує, що об'єднання функціонуватиме відповідно до таких принципів: «права Союзу втручатися у справи держави-члена на основі рішення Асамблеї у зв'язку із серйозними обставинами, а саме, воєнними злочинами, геноцидом, злочинами проти людяності; мирного співіснування держав-членів та їх права жити в мирі і безпеці; права держав-членів клопотати про втручання Союзу для відновлення миру і безпеки... поваги демократичних принципів, прав людини, верховенства закону й ефективного управління; поваги священності людського життя, засудження і неприйняття політичного вбивства, актів тероризму й підривної діяльності; засудження і неприйняття неконституційних змін урядів» [7]. Значення ст. 4 для реалізації політики санкцій Африканського Союзу пояснюється тією обставиною, що ст. 23 «Застосування санкцій» встановлює механізм використання санкційних заходів проти держави-члена, чия внутрішня чи зовнішня політика йде у розріз із базовими принципами функціонування АС, адже в ній наголошується, що «будь-яка держава-член, що не дотримується принципів і політики Союзу, може бути піддана впливу санкцій, таких як переривання транспортних і комунікаційних зв'язків з іншими державами-членами, а також інших заходів політичного та економічного характеру, визначених Асамблеєю» [7]. Тож, у разі недотримання державою-учасницею принципів функціонування організації, викладених у ст. 4, проти неї застосовуватимуться міжнародні санкції, так само як й у випадку, якщо її зовнішня політика суперечитиме політичним цілям розвитку Африканського Союзу, зосереджених у площині «підтримки демократичних принципів та інститутів, забезпечення активності населення й ефективного врядування» (ст. 3) [7]. Важливе значення у контексті аналізу конфігурації політики санкцій Африканського Союзу мають положення ст. 30, адже в них конкретизоване коло санкційних заходів, що можуть бути застосовані Африканським Союзом проти держави-члена, в якій стався державний переворот, оскільки в ній наголошується, що вона буде «позбавлена можливості брати участь у діяльності [Африканського] Союзу» [7].

Окрему значущість у розрізі визначення цілей політики санкцій АС має «Декларація про принципи реагування Африканського Союзу на неконституційні зміни уряду»/ «Ломейська декларація», ухвалена в Того 10-12 липня 2000 р. у ході засідання Асамблеї Африканського Союзу. Варто констатувати, що «Ломейська декларація» визначає санкційну політику як один із головних інструментів протидії здійсненню державного перевороту, котрий оцінюється як «загроза миру та безпеці на континенті» і «небезпечна та серйозна тенденція, що перешкоджає демократизації континенту» [17]. І далі у документі конкретизується, що виклик неконституційної зміни уряду «є неприйнятною та анахронічною практикою, що йде у

розріз із нашим прагненням захищати основи демократії», «дотримуватися принципів ефективного управління, транспарентності і прав людини» [17].

Масштабність цієї проблеми для розвитку Африканського континенту важко переоцінити, адже, як показує статистика, упродовж 1985-2001 рр. у цьому геополітичному регіоні було здійснено 21 державний переворот, з 2003 до 2009 рр. – 11 [13]. І серед них останніми можна назвати Мавританію (серпень 2008 р.), Гвінею (грудень 2008 р.), Мадагаскар (березень 2009 р.), Нігер (лютий 2010 р.).

«Правила процедури Асамблеї Союзу» (2002 р.) конкретизують цілі політики санкцій організації, а також уточнюють процес її застосування. Зокрема, в «правилі 4» підкреслюється, що Асамблея може прийняти рішення про використання санкцій проти держави-учасниці у разі «порушення нею принципів розвитку, вказаних у Конституційному акті... невиконання політичних рішень Союзу і неконституційних змін уряду» шляхом голосування двома третинами голосів від її складу [18]. Ретельний аналіз положень «правила 37» даного документа дозволяє стверджувати, що політика санкцій Африканського Союзу може використовуватися організацією як інструмент примусу до миру конфліктуючих сторін і, до того ж, як компліментарний елемент при здійсненні посередницької місії з мирного відновлення демократичного порядку в державі-члені [18].

Схвалення «Протоколу про заснування Ради миру і безпеки Африканського Союзу» (2002 р.) зміцнило механізм санкційної політики організації як інструменту з підтримки регіональної безпеки, адже Рада миру та безпеки як структура, що відповідає за розбудову миру на Африканському континенті, отримала повноваження двома третинами голосів зі свого складу (15 членів) застосовувати міжнародні санкції об'єднання проти держави-члена, де було здійснено державний переворот (ст. 7) [18], пояснивши мотиви ухвалення такого рішення у спеціальному комюніке. До того ж, як випливає із тексту документу, Рада миру та безпеки набула функцій рекомендувати Асамблеї ухвалювати рішення про застосування санкцій проти країни-члена, де було здійснено державний переворот, або у випадку виникнення іншої загрози миру та безпеці на континенті (ст. 8) [18]. Крім того, ст. 16 дозволила зміцнити контролюючий механізм за здійсненням санкційної політики через посилення співробітництва між Радою миру та безпеки та Комісією Африканського Союзу у сфері підтримки миру, безпеки і стабільності [18]. Відтепер директорат миру і безпеки Комісії АС набув функції координувати зусилля держав-членів, регіональних організацій Африки, міжнародних інститутів та держав у реалізації санкцій, запроваджених Радою миру і безпеки.

Особливе місце серед політичних документів Африканського Союзу, що уточнюють головну мету застосування санкцій організації, а саме – підтримку демократії та захист прав людини в регіоні – посідає ухвалена 30 січня 2007 р. «Африканська хартія з питань демократії, виборів й управління». Важливість документа полягає у тому, що ст. 23 конкретизує, які саме дії Африканський Союз розуміє як порушення демократії в державі-члені, внаслідок чого може бути

ухвалене рішення про застосування проти неї санкційної політики. До них, зокрема відносять: «Виступ проти демократично обраного уряду або державний переворот; будь-яка інтервенція із залученням найомних військових, націлена на повалення демократично обраного уряду; будь-які спроби усунути від влади демократичний уряд, у тому числі шляхом ведення партизанської боротьби, озброєння опозиції; відмова діючого уряду передати владу партії, або кандидату, що були обрані через демократичні вибори; внесення змін до конституції, що перешкоджатимуть вільному демократичному процесу» [8].

Проаналізуємо потенціал санкційної політики Африканського Союзу у розрізі вирішення безпекових питань на континенті, використовуючи метод *case-studies*.

Застосування санкцій Африканським Союзом проти Центральноафриканської республіки (ЦАР) стало першим епізодом здійснення санкційної політики організації і було зумовлене здійсненням 15 березня 2003 р. генералом Ф. Бозізе державним переворотом проти демократично обраного президента Анжа-Фелікса Потассе. Двома днями потому 17 березня 2003 р. Африканський Союз на 90-тій сесії ухвалив рішення про призупинення діяльності делегації Республіки в політичних структурах організації і закликав політичні сили ЦАР докласти зусиль для відновлення демократії і верховенства права [18]. Для подальшого моніторингу за політичною ситуацією в ЦАР було призначено спеціального посланця Африканського Союзу в Республіці, яким став Ф. Фаяла, представник Тунісу.

Разом із тим, варто констатувати, що політика санкцій Союзу не віднайшла широкої підтримки з боку інших регіональних організацій Африки. Наприклад, створене в 1994 р. для сприяння інтеграції держав регіону Економічне і валютне співтовариство країн Центральної Африки (СЕМАС) визнало воєнну хунту, правомірність дій Ф. Бозізе і надало 2,5 млн дол. США на відновлення порядку в державі. Дане рішення об'єднання було продиктоване невдалою спробою відстороненого президента Анжа-Фелікса Патассе на черговому саміті Африканського Союзу в Мапуту сформувати широку міжнародну коаліцію держав-членів проти режиму Ф. Бозізе. Так, незважаючи на те, що 8 липня 2003 р. Виконавча рада Африканського Союзу ухвалила рішення рекомендувати Асамблеї виключити ЦАР з усіх органів організації, доки в Бангі не буде відновлено «демократичний порядок» [18], Асамблея декілька днів потому на другій сесії такого рішення не ухвалила [18], обмеживши конфігурацію санкційної політики дипломатичними заходами.

Зміцнення санкційних заходів Африканського Союзу проти ЦАР не стало політичною реальністю і через рішучі дії Ф. Бозізе, направлені на відновлення роботи розпущеного ним парламенту й формування уряду «національної єдності і примирення», який мав замінити попередній, що «не був у змозі справитися зі своїми зобов'язаннями у сфері внутрішньої політики». Тож, генерал Ф. Бозізе залишився при владі в Бангі, пообіцявши Африканському Союзу упродовж дворічного перехідного періоду провести в ЦАР вільні

парламентські і президентські вибори, відновити демократичний і конституційний порядок [13, с. 79].

Першим кроком з реставрації представницької демократії в Республіці стало затвердження на референдумі в 2004 р. проекту нової Конституції держави. Надалі у березні 2005 р. було проведено парламентські вибори, а в травні – президентські, на яких переміг Ф. Бозізе. І незважаючи на серйозні нарікання опозиції відносно прозорості і чесності проведення президентської передвиборчої кампанії, адже до перегонів не було допущено де-юре президента ЦАР Анжа-Фелікса Потассе, головного політичного опонента Ф. Бозізе, держави-члени Африканського Союзу визнали перемогу генерала, а з тим наголосили й на необхідності відмінити санкції проти режиму Ф. Бозізе [13, с. 79].

24 червня 2005 р. Рада миру і безпеки на 33-тій сесії прийняла рішення про скасування політико-дипломатичних санкцій проти ЦАР «у зв'язку із проведенням демократичних виборів президента і відновленням конституційного порядку в державі» [6].

У контексті вивчення досвіду Африканського Союзу з підтримки демократії через санкційну політику особливий інтерес становить гвінейський епізод. У Республіці Гвінея з моменту здобуття в 1958 р. незалежності від Франції до 1990-х рр. панував авторитаризм. Лише прихід до влади Л. Конте дозволив розпочати в даній африканській державі демократичні перетворення. Стартом до створення нових політичних реалій в Гвінеї стала промова Лансани Конте 22 грудня 1985 р., на якій голова держави виступив із програмою демократизації державного управління, у підмурок якої мала бути покладена Конституція Республіки, ухвалена 23 грудня 1990 р. У квітні 1992 р. у Гвінеї було офіційно дозволено діяльність політичних партій, центральне місце серед яких посіли Об'єднання гвінейського народу, Партія оновлення і прогресу та Союз гвінейського народу. А 19 грудня 1993 р. в Республіці Гвінея пройшли перші демократичні вибори президента, на яких перемогу здобув Л. Конте, набравши 51,7 % голосів виборців. Однак невдовзі після цього стало очевидним, що тенденції авторитаризму в державі почали відроджуватись [13, с. 58].

Першим кроком для розширення повноважень голови держави і посилення вертикалі влади стало внесення змін до основного закону Республіки 11 листопада 2001 р. Відтепер скасовувались будь-які обмеження відносно кількості термінів президентства і збільшувались його строки від 5 до 7 років. Вказані зміни загострили внутрішньополітичну ситуацію в Гвінеї, сприяючи переростанню політичного протистояння між Л. Конте та опозицією у збройний конфлікт. Наприклад, створене в 2000 р. на південному сході Республіки Об'єднання демократичних сил Гвінеї проголосило своєю головною ціллю повалення режиму Л. Конте будь-якими засобами, у тому числі за допомогою збройних нападів. Ескалації політичної напруги послугувала і складна соціально-економічна ситуація в державі, тотальна бідність, корупція [13, с. 58]. Однак, Л. Конте вдавалося зберігати відносну стабільність в державі, яка похитнулася із смертю політика 22 грудня 2008 р.

Сходження з гвінейської політичної сцени головного фігуранта оголило нерв боротьби за владу в Республіці. Відповідно до ст. 34 Конституції Гвінеї очолити державу мав голова Національної Асамблеї Абубакар Сампаре, який повинен був провести позачергові президентські вибори упродовж 90 днів. Разом із тим вже через декілька годин після смерті Л. Конте в країні стався військовий переворот, який очолив лідер партії Національна рада за демократію і розвиток капітан Мусса Даді Камара. Новий режим відправив діючий уряд у відставку та оголосив про припинення дії Конституції 1990 р. [14].

Відповідь Африканського Союзу не змусила себе довго чекати. Вже 24 грудня 2008 р. Рада миру і безпеки зібралася на 164 засідання, в ході якого було ухвалено документ PSC/PR/Comm(CLXIV), котрим засуджувалися події в Гвінеї і було постановлено новій владі відновити дію Конституції і забезпечити проведення вільних демократичних виборів впродовж 90 днів [18]. Необхідно наголосити на тому, що на відміну від попередніх епізодів, Раді миру та безпеці не вдалося відразу дійти консенсусу щодо застосування санкцій проти Конакрі. І даний факт пояснювався об'єктивними обставинами.

Суттєвим чинником, що заважав Африканському Союзу використати потенціал санкцій для розблокування внутрішньополітичної кризи в Гвінеї, стала масова відкрита підтримка капітана Мусси Даді Камари населенням країни, яке сподівалося на покращення економічного становища й відновлення ефективного державного управління [20]. Крім того, у переважній більшості всі геополітичні сусіди Республіки Гвінея виступали проти застосування санкцій. Гвінея-Бісау, Кот-Д'Івуар, Ліберія, Сьєрра-Леоне побоювалися ризику дестабілізації Республіки Гвінея, що могла швидко перекинутися на їх території, несла загрозу збільшення наркотрафіку через кордони, зростання впливу кримінальних угруповань у прикордонних районах. Наприклад, президент Сенегалу А. Вейд відкрито висловився на підтримку нового режиму [16, с. 3]. Цілком зрозуміло, що за таких обставин стратегія ізоляції була приречена на політичну смерть.

США та ЄС засудили державний переворот в Гвінеї, проте окрім погрозливої дипломатичної риторики жодних примусових засобів впливу на Конакрі не було застосовано. Стриманість провідних світових акторів в реагуванні на політичну кризу в Гвінеї зумовлювалась й тим, що Мусса Даді Камара демонстрував відданість демократичним принципам і оголосив про те, що він має намір в 2010 р. провести під наглядом міжнародних спостерігачів вільні президентські вибори [20].

Розгубленість демонструвала й ЕКОВАС. Виконавчий президент ЕКОВАС Мохаммед ібн Чамбас в інтерв'ю BBC 29 грудня 2008 р. заявив, що його здивувала підтримка перевороту політичними партіями, населенням та профспілками [5].

З іншого боку, політична бездіяльність Африканського Союзу давала привід говорити про подвійні стандарти організації з реалізації санкційної політики, що у майбутньому могло створити нездоланні перешкоди для застосування санкцій для підтримки демократії і захисту прав людини в державах-членах. Розвиток ситуації за таким сценарієм підривав би

стабільність на всьому Африканському континенті. Тож 29 грудня 2008 р. Рада миру та безпеки збирається на 165 засідання, на якому згідно із документом PSC/PR/Comm (CLXV) Республіку Гвінея було виключено з організації, доки в країні не буде відновлено «конституційний порядок і не будуть проведені демократичні вибори» [2]. Слідом за АС з ціллю відновлення в Гвінеї «конституційної демократії» 10 січня 2009 р. на позачерговому засіданні голів держав і урядів політико-дипломатичні санкції проти Конакрі застосувала ЕКОВАС [12].

У спільній заяві АС та ЕКОВАС, узгодженій 30 січня 2009 р., зокрема підкреслювалось, що Гвінея має рухатись шляхом відновлення демократичного порядку і законності для чого необхідним є «сформувати Національну перехідну раду як тимчасовий орган, до складу якого увійшли б цивільні і військові; заснувати консультативний форум, який би включав всіх представників громадянського суспільства в Гвінеї і мав слугувати основою для ведення діалогу, що дозволило б гаїтянам працювати у напрямку зміцнення національної злагоди; завершити перехідний період до кінця 2009 р. внаслідок проведення вільних, чесних і прозорих виборів; відмовитись членам партії Національна рада за демократію і розвиток, як і прем'єр-міністру та членам перехідного уряду брати участь у виборах 2009 р.» [11]. У той самий день 30 січня 2009 р. за спільною ініціативою Африканського Союзу та ЕКОВАС було сформовано Міжнародну кризову групу по Гвінеї, ціллю якої було сприяти вирішенню кризи дипломатичним шляхом. Група наполягала на тому, що вибори мають бути проведені не в 2010 р., а до кінця 2009 р. Важливою політичною вимогою Міжнародної контактної групи було змусити Муссу Даді Камару та його найближчих прибічників відмовитись від участі у виборчій кампанії [11]. Як бачимо, обидві цілі Міжнародної контактної групи на переговорах чітко корелювались із планом виходу з кризи в Гвінеї, викладеним в заяві АС та ЕКОВАС.

Мусса Камара, що згодом стало очевидно, обрав стратегію затягування переговорів, заявивши у березні про свою готовність виконати вимоги АС та ЕКОВАС. 10 липня 2009 р. Камара вже не показував лояльності попереднім домовленостям з Африканським Союзом у зв'язку із чим Рада миру та безпеки висловила «занепокоєння щодо відсутності помітного прогресу у відновленні законності» та «організації президентських виборів у 2009 р.» [3]. А 17 серпня 2009 р. Камара оголосив нову дату президентських виборів – 31 січня 2010 р. і заявив, що він боротиметься за посаду [15]. Резонансний виступ М. Камари викликав антипрезидентські протести гвінейського суспільства, які невдовзі переросли у збройний конфлікт.

28 вересня 2009 р. військові відкрили вогонь по неозброєним демонстрантам, які вийшли на вулиці Конакрі, протестуючи проти участі Мусси Камари в майбутніх президентських виборах [10]. За даними ООН, в цей день було вбито, принаймні, 156 чоловік, понад 1000 людей дістали поранення; якнайменше 109 жінок стали жертвами сексуального насилля; лідери опозиції дістали побої, а їх житло було пограбовано [19]. Слідча комісія ООН, яка вивчала

події в Республіці Гвінея, дійшла висновку, що були наявні порушення прав людини, мали місце злочини проти людяності, і що більш небезпечно, ці всі злочини були лише частиною систематичних порушень прав людини з боку охорони президента, поліції та військових [19]. Події 28 вересня 2009 р. змусили світову громаду по-іншому реагувати на політичну кризу в Гвінеї.

18 жовтня 2009 р. ЕКОВАС ухвалює рішення про введення проти Гвінеї ембарго на поставки озброєнь, що було також запроваджено і з боку Африканського Союзу [1]. Більше того, Рада миру та безпеки 29 жовтня 2009 р. розпочинає переговори з усіма партнерами Африканського Союзу, аби забезпечити санкційним заходам глобальну підтримку. Позицію АС по санкціям підтримують ЄС, Організація Ісламська Конференція, ЛАД [4].

3 грудня 2009 р. на Камару було здійснено замах, що змусило його терміново попросити притулок у Марокко, куди він виїхав у добровільне вигнання. Втеча М. Камари з країни кардинально змінила ситуацію в Гвінеї, виконуючим обов'язки голови держави було призначено бригадного генерала, члена військової хунти Секуба Конате, який за підтримки АС та ЕКОВАС вступив у переговори з опозицією. Перемовини завершилися підписанням 15 січня 2010 р. в Буркіна-Фасо Спільної декларації Уагадугу, згідно з якою було сформовано коаліційний перехідний уряд, очолюваний опозиційним політиком Жаном Марі Доре й який мав забезпечити проведення виборів 27 червня 2010 р. [9].

Тож, у ході проведеного дослідження ми дійшли таких висновків.

ОАЄ/Африканський Союз має найбільшу практику застосування міжнародних санкцій для підтримки безпеки на континенті. Впровадженню санкцій Африканського Союзу для вирішення безпекових питань в регіоні сприяє сформована нормативно-правова база організації, що регламентує цілі санкційної політики, визначає повноваження органів Африканського Союзу в здійсненні санкцій. Основи санкційної

політики об'єднання закладено в засновницьких документах Африканського Союзу, дослідження яких дозволяє автору стверджувати, що головними уповноваженими структурами, що реалізують санкційну політику, є Рада миру і безпеки, Асамблея, функції котрих носять взаємодоповнюючий характер. Серед головних цілей Африканського Союзу, що можуть досягатися за допомогою політики санкцій, варто назвати підтримку демократії через попередження державних переворотів, захист основних прав і свобод людини, нівелювання інших загроз, що становлять особливу небезпеку розвитку континенту. У такому розрізі санкційні заходи можуть визначитися як чинник визначення траєкторії політичного розвитку даного геополітичного регіону.

При ретельному аналізі конфігурації санкційних заходів, застосованих Африканським Союзом, звертає на себе увагу одна суттєва обставина – всі вони носили цільовий характер, тобто були направлені на політичних лідерів, бізнесову еліту, військових та ті групи населення, які підтримували авторитарні режими, встановлені внаслідок державних переворотів або чия діяльність підривала зусилля світової громади з розблокування внутрішньополітичної кризи в кожній окремій країні. Чим це можна пояснити?

По-перше, етнічна та релігійна строкатість населення в африканських державах, які ставали цільовими країнами, часто створювала додатковий бар'єр на шляху ефективного застосування санкцій, адже останні за слабких інститутів державного управління, відсутності усталених демократичних механізмів передачі влади могли призвести до неочікуваного політичного результату як посилення збройного протистояння та сепаратистських настроїв, спалаху вогнищ тероризму й зростання організованої злочинності, перенесення конфлікту на території сусідніх держав; по-друге, низький потенціал політики санкцій Африканського Союзу у контексті підтримки регіональної безпеки пояснюється й конфліктністю відносин країн Африки, а також інтернаціоналізацією конфліктів і криз на континенті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Arieff A., Cook N. Guinea's 2008 Military Coup and Relations with the United States / A. Arieff, N. Cook Congressional Research Service, 5 November 2009 <http://fpc.state.gov/documents/organization/133890.pdf>.
2. AU PSC Communique of the 165th Meeting, Doc. PSC/PR/Comm (CLXV) (29 December 2008), <http://www.africa-union.org/root/au/organs/165%20Communique%20C3%A9%20-%20Eng.pdf>.
3. AU PSC Communique of the 197th Meeting, 5, Doc. PSC/PR/COMM(CXCVII) (July 10, 2009), <http://ausitroom-psd.org/Documents/PSC2009/197th/Communique/GuineacommuniqueEng.pdf>.
4. AU PSC Communique of the 207th Meeting, Doc. PSC/AHG/COMM.2(CC VII) (Oct. 29, 2009), http://www.africa-union.org/root/au/organs/207%20Communique%20Guinee%20_Eng_.pdf.
5. BBC News, 29 December 2008, at <http://news.bbc.co.uk/1/hi/africa/7802803.stm>
6. Communique PSC/PR/Comm. (XXXIII) – (ii). – 2005. – 24 June. <http://www.ausitroom-psd.org/Documents/PSC2005/33rd/CommuniqueCAR/communiqueeng.pdf>.
7. Constitutive Act of the African Union, 2000 www.africa-union.org/root/constitutiveact/document_pdf
8. Decision on the African Charter on Democracy, Elections and Governance, AU Document Assembly/AU/Dec.147 (VIII). – 2007. – 30 January <http://afrimap.org/papers.php>.
9. Diallo B. Guinea Begins Transition to Democracy / B. Diallo // Associated Press. – 2010. – 26 January.
10. ECOWAS, Final Communique of the 8th Sess. of the ICG-G (Oct. 12, 2009), http://www.africaunion.org/root/au/Conferences/2009/october/Communique%205B1%20_ICG-G.pdf.
11. ECOWAS, Statement of the Consultative Meeting on the Situation in the Republic of Guinea, 6 (Jan. 30, 2009), <http://www.iss.co.za/uploads/AUGUINEA30JAN09.PDF>.
12. ECOWAS, Extraordinary Summit of ECOWAS Heads of State and Government: Final Communique 12 (Jan. 10, 2009), <http://appablog.wordpress.com/2009/01/11/nigeria-extraordinary-summit-of-ecowas-heads-of-state-and-governmentfinal-communique>.
13. Eriksson M. Supporting Democracy in Africa. African Union's use of Targeted Sanctions to deal with Unconstitutional Changes of Government. Defense Analysis / M. Eriksson. – 2010. – June. – 84 p.
14. Guinean Coup a Flagrant Violation of Constitution, Lome, AU Act and AU Charter, AUC NEWS (Comm'n and Info. Div. of the AUC, Addis Ababa, Eth.), Dec. 2008, at 6, <http://www.africa-union.org/root/ua/Newsletter/Publication%2036%20Dec%202008.pdf>.

15. Guinea Junta Chief Says He May Run in Polls // Agence France Presse. – 2009. – 24 August.
16. International Crisis Group. Guinea: the Transition has only just begun // Policy Briefing, Africa Briefing. – Dakar/Brussels. – 2009. – 5 March. – 16 p.
17. Lomé Declaration of July 2000 on the framework for an OAU response to unconstitutional changes of government (AHG/Decl.5 (XXXVI) http://www2.ohchr.org/english/law/compilation_democracy/lomedec.htm.
18. Magliveras K. The Sanctioning System of the African Union: Pert Success, Part Failure. Paper Presented at an Expert Roundtable on «The African Union: the First Ten Years» / K. Magliveras : Institute of Securities Studies, Addis Ababa, Ethiopia. – 2011. – 11-13 October http://www.academia.edu/1103678/THE_SANCTIONING_SYSTEM_OF_THE_AFRICAN_UNION_PART_SUCCESS_PART_FAILURE.
19. UNSC Report. of the Commission of Inquiry Mandated to Establish the Facts and Circumstances of the Events of 28 September 2009 in Guinea, 2, U.N. Doc. S/2009/693, Annex (Dec. 18, 2009) <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b4f49ea2.html>.
20. Walt V. Why Guinea's People Welcomed the Coup / V. Walt // Time. – 2008. – 26 December.

Рецензенти: Шевчук О. В., д.політ.н., професор;
Тригуб О. П., д.і.н., професор.

© Седляр Ю. О., 2013

Дата надходження статті до редколегії 29.04.2013 р.

СЕДЛЯР Юлія Олександрівна – кандидат політичних наук, доцент, докторант Інституту міжнародних відносин Київського національного університету ім. Т. Шевченка, м. Київ, Україна.

Коло наукових інтересів: санкції як інструмент зовнішньополітичного впливу та фактор забезпечення міжнародної безпеки, концепції і практика зовнішньої політики держави, теорія міжнародних відносин, взаємини у трикутнику ЄС-США-РФ.